

Vychází 1., 10., 20.,
každého měsíce o 10.
hodině.

Expedicí se nachází v ši-
roké ulici, číslo 25,
1. poschodí.

Kdo všeckna čtyry čtvrt-
letí odebere, obdrží pra-
emii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl.
půll. 2 zl., celor. 4 zl.
rak. č. S poštou: čtvrtl.
1 zl. 15 kr., půll. 2 zl.
30 kr., celor. 4 zl. 60 kr.
rak. čísla. Pro státy ně-
mecké: půlletně 1 tol.
20 nov. gr., celoročně
2 tol. 40 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor :

Emanuel Meliš.

Expedice „Dalibora“ a kancelář pro opisování nachází se nyní v široké ulici čís. 25., 1. poschodí.

Píseň.*)

1.

Jen do skoku, děvče milé,
ve lahodném objetí,
srdce k srdci přitiskneme
k úspěšnému rozjetí.

2.

Bledé líce zčervenají,
krev se v těle rozjaří,
srdce tancem rozohněné
písní hochy obdaří.

3.

Hle! tu nožka zemi tepe,
jak by jen ji libala,
jakby na jezeře loďka
v zefíru se hýbala.

4.

Rychle v víru poskočíme,
v jednom bodu ustanem,
pak se nožkou vyhoupneme,
v kolo rychle odvanem.

5.

Protož děvče jen do skoku
ve milostném objetí,
srdce k srdci přitiskneme
k lahodnému rozjetí.

M. A. Hrubý.

Slovo o hudbě české.

O nejstarší hudbě české nelze co jistého pově-
děti. Ze známých nejstarších písní, ani ze starobylých
tanců českých nedá se určit, do kteréhož věku nále-
žejí, zda-li původ svůj dlužny jsou komusi kmene slo-
vanského, aneb pocházejí-li z cizí země, vkořenivše se
toliko postupem času mezi Čechy. Když slovanští apo-
štolové, Cyril a Method rozšiřovali křesťanství na Mo-
ravě, a když toto, zmáhajíc se v Čechách za času kní-
žete Bořivoje, vždy četnějších tam nalezalo příznivců
za panování Václava I. — tu i křesťanská chrámová
hudba, vítězí nad pohanskou, nezničila ji sice úplně,
nýbrž s ní sjednotila se. Nicméně v XII. věku, kdežto
následkem častého putování do Říma a působením řádu
Benediktinského vlašská hudba nalézala v Čechách mi-
lovníků a následovníků, měla hudba *národní* ještě sil-
nou převahu, an lid a zvláště šlechta již v těch dobách
cizotě nepřáli. Že národ Český musil nadán býti hu-
debními schopnostmi, o tom nelze pochybovat, jelikož
znaje uzpůsobit vkus svůj dle cizích vzorů, přece za-
choval sobě pomocí jich samostatnou výtvarnost. Jest-li
že kdesi rozměr zvuku vplyv cizí na pamět uvádí, udr-
žel se přece vlastní rytem, cizímu, totiž nečeskému
zcela protivný. V tom ohledu nade vše vyznačen jest
věk XIV., kde jazyk vlašský a francouzský, cizí stavi-
telství a cizokrajná hudba do Čech se tiskly; však ale
národ náš neutrpěl nižádné ztráty na své samostatnosti
a na vlastnostech, jimiž se v hudebním umění vyzname-
nával. Jak krásně se vyvinuly a zdokonalily u národu
Českého schopnosti k hudbě, toho důkazem jsou války
husitské: z těch dob došli nás nejpříjemnější zvukové
hudby kostelní, kteří zrodivše se při krvavé záplavě na
poli války, byli jsou nám zachováni od Bratrů Českých;
mimo to nemůže nikdo zapřít, že Husité, a především
váleční Táborité velmi si libovali v písních bohatérských.
Důvodem toho jsou pěkné písně, pozůstalé po mistru
Janu Husovi; konečně známo každému, že tovaryštvem

*) Píseň tato hoří se co sbor k polce.

Bratří Moravských v 1457. sepsán byl kancionál s nápěvy. Nápěvy tyto jsou znamenité. Pevná mysl v uvědomění přísné správnosti, zbožné oddání se do vůle Božské, pokora a vroucí pobožnost u prostřed pronásledování a strastí časů mluví z těchto nelíčených zbožných tónů k srdci každému.

Při tom všem těžko bylo by s jistotou říci, kdy vlastně první české písně s nápěvy na světlo byly vydány, jak veliký byl počet výtisků, a kolikeré jich vydání; my známe toliko sbírku 400 písní od roku 1539. Poslední vydání dotčené sbírky vztahuje se na r. 1566. Z předmluvy k témuž vysvitá patrně, že větší část těch písní již přes sto let v národu žije; avšak i toto poslední vydání patří k vzácnostem, jelikož hlavně Jesuité, od r. 1621 počínajíce, i *zpěvníky* pronásledovali a jich tolik zničili, co jich jen dostati mohli. Známo též, že i Luther mnohé písně Bratří Českých v německém překladu mezi své nábožné zpěvy přijal.

Sbory Bratří Českých převyšovaly vše, co nám koliv z hudby těch časů zůstaveno. Není se však co diviti, že v čas válek a pronásledování, jaké církve Česká trpěla, hudba v Čechách hynouti počala. Teprv za času Rudolfa II. nabyla nového života, jelikož Vlaši na ni přemocně působili. Za panování Ferdinanda II. Jesuité pečnjíce o to veřejně, aby vyznání katolické v Čechách se zmohlo a rozšířilo, neopominuli použití takéž hudby k prospěchu svému. Protož ustanovili u každého kláštera i kostela hudební spolky se zvláštními fundacemi. Každý klášter vychovával šest neb osm mladých zpěvákův, kteří s jistým počtem hudců pod dozorsstvím direktora spolku hudební skladby při chrámu Páně provozovali. Že však dotčení zpěváci do spolku jen tenkrát bývali přijímáni, když úplně již byli ve zpěvu a v hudbě vycvičení, starali se všemožně rodičové, zvláště kteří na vsi bytem byli, aby dívky jejich v tom umění se vzdělávaly. Tím způsobem, při vrozených Čechům hudebních schopnostech, stalo se, že hudba i po vsích Českých neustále se rozšiřovala a do oboru domácího života vnikala. Také Ferdinand II. byl jejím ochráncem; dle vůle jeho hledělo se v každém jesuitském semináři se vsí péčí na cvičení v hudbě. Od té doby žádalo se od každého učitele, aby spolu měl i dostatečnou známost hudby; od té doby počali též Čechové do cizích krajů cestovati, a tací cestovatelé, hrajíce na jakémkoliv nástroji, nazývali se českými studenty, neboli českými musikanty.

Ne toliko dvůr a duhovenstvo pěstovalo hudbu, ale i pánové byli přinuceni, aby rozmnožili slávu svou a skvostnost, přijímali do služby lidi v umění hudebním zběhlé, a poskytoval jim příležitosti ku zdokonalení se v hudbě. Za panování Josefa I. (1706—1711) učinila hudba v Čechách značný pokrok, tak že v každé

vsí naskázely se hudební školy. Za času Karla VI. (1711—1740) zdá se, že praktická hudba dostoupila v Čechách vysokého stupně. V roku 1724 založil tento vládce hudební sbory, ježto v ten čas neměly sobě podobných. Za Prahou pod širým nebem sešlo se více než tisíc zpěváků a hudebníků, kteří vedením čtyř ředitelů na čtyřech pahorcích skladby provozovali; k tomu obnášely útraty 300,000 zl. rýn. a posluchačů sešlo se kolik set tisíc. Za časů Karla VI. stála Česká kostelní hudba na nejvyšším stupni. Toho času přivezl hrabě Antonín Špork z Francie do Čech první lesnice, a v krátce vystoupili s nimi čeští umělci. Také opera vlašská působila na hudební vzdělání v Praze, zvláště okolo roku 1770, pod ředitelstvím Bustelliho. Tehdáž i mladý umělec Righini v Praze schopnosti své vzdělal. Velké zásluhy o hudbu Českou získali též Cisterciáci, především ale klášter Osecký. Jak hudba v XVIII. a XIX. století v Čechách květla, podali jsme v rozličných článcích v listech těchto. D. V.

Jakub Šeller.

Životopisný nástin.

Jako na začátku 19. století Nikolo Paganini, italský to velmistr na housle, nedostížnou hrou svou celý svět rozněcoval, tak okouzloval jistý rodák náš v polovičce 18. století celou Evropu a zbudil podivuhodnou hrou všude, kde se objevil, nesmírnou sensací. Byl skutečně kouzelníkem na housle, byl Faustem v oboru hudby; nebo znal všechny tajnosti houslí, jež největší virtuosové v nástroji tom ani netušili. A kdo byl ten čarodějník? budete se mne zvědavě tazati. Byl to Jakub Šeller, o němž tuto některá životopisná data podám.

Šeller Jakub, geniální virtuos na housle, narodil se 16. května r. 1759 ve Všetatech nedaleko Rakovníku, na českém to panství domu Fürstenbergův. Študoval, určen byv ku stavu kněžskému, v Praze v koleji Jesuitův.

Láska k umění hudebnímu a snad i více náklonnost k nevázanému živobytí znechutily mu jeho budoucí stav. Dal tedy theologii vále a šel, bezvousý ještě jiných, přes Vídeň do Mnichova, kde jej Gröner houslím vyučoval. Po dvě leta byl v Mannheimu u divadelního orchestru a Vogler ujal se jeho otcovsky, pomáhaje mu radou i skutkem.

Brzy však odletělo opeřené ptačátko; toulal se dlouhý čas po Švýcarsku, Itálii a Francouzsku.

Po svém návratu do Německa obdržel službu co koncertmistr v Mömpelgardu u vývodské Württemberské dvorní kapelly.

Možná, že by tam byl tento nepokojný duch déle

zůstal než sedm let, ač se mu to věčností býti zdálo, kdyby jeho záměr frankové svým příchodem r. 1794 byli nezmátli.

Šeller se vydal opět na cesty a prošel svatořímskou říší skrz a skrz. Dle přísloví „jak nabyto, tak pozbyto“ přicházel se svými peněžitými poměry čím dál tím víc do užších mezí; brzy neměl již ani svého vlastního nástroje; a také jej Bachus a Venuše co svého milánka do spolku přijmuli. První nepřekážel mu v jeho uměleckých kejklech, poslední však v podobě lehké ženské osůbky, přidala se mu za spolucestovatele a vymella mu každý kouteček v kapsách, kde jen jaká vindra ještě byla zůstala, úplně.

Co jej mimo to ještě zastiňovalo, bylo špatné vychování a úplná nevzdělanost, obecné a hrubé mravy, jakož i jeho odporne vysoké domnění sama o sobě.

Proto pro všecko náleží Šeller přec mezi ty největší bravurní hráče všech časů, ano on byl takřka předchůdcem Paganiniho. Jako tento, pustil se on též do všeho, a jest-li se mu to vždy se stejnou dokonalostí nepovedlo, musil to jen sám sobě přičítati. Na cizích, špatných houslích přemohl ty největší, nejtěžší, opravdu herkulejské těžkosti: jedním táhnutím smyčce vyvedl běhy mnoha oktáv — polozvučně, v bleskové rychlosti — tercové a sextové chody, řetězy trillkové přes celý strunník, skoky od nedostížné, uchvacující výšky až do nejnižší hloubky; zvonkovité, čisté flagoletové passage — vše v úplné síle, čistotě a zřetelnosti, s pravou precisností a hravě, tak jako by to vše jen dětská hra byla.

K dessertu přicházelo obyčejně stolní umění; improvisoval plnohlasné sólové variace, chorály řeholnic; při čemž dýmka co stráž vždy po straně státi musila; falešná harmonika, níž smyčec roztočil, žíně na struny položil a smyčcový prut pod nástroj přivedl, a podivuhodné harmonie vyluzoval, jezdě žíněmi po všech čtyřech strunách v zdlouhavých tazích.

Mezi tím stávalo se často, že některé housle nalaďení špatně držely a k accompagnu velmi nízko byly. To jej však v přednesu nezradilo; tak jist byl v svých aplikaturách, a tak se mohl úplně na jemnost svého sluchu spolehnouti.

Již dlouho tomu, co jméno tohoto genia ryzého, originálního v zapomenutí upadlo. Tento od přírody tak bohatě nadaný, a lepšímu osudu zasvěcený umělec sešel v nouzi, nepoznán a neoželen, v stavu zcela opuštěném.

Zemřel r. 1800 v jedné vesnici ve Frieslandu. V posledních letech neměl pražádného svého nástroje, a chtěl-li někde zahráti, musil se jej vždy teprv vydlužovati.

M. A. Hrubý.

Berliozova hudební cesta v Čechách.

Podává Vítězslav Guth.

(Pokračování.)

Má-li konservatorium míti ten účel, aby všechny části hudebního umění a bezprostředně na ně se potahující vědy zachovalo a pěstovalo, tu jest tomu velmi se co diviti, že se k tomu ještě nepříkročilo, takový program také skutečně provésti. Také ještě se to ani nestalo na Pařížském konservatoriu. Po dlouhý čas nemělo ani třídy k vyučování tak potřebným nástrojům jako je kontrabas, posauna, trouba, harfa. Před několika lety teprv vyplnily se tyto mezery, ponechalo se však ještě dosti jiných. Tak na př. nevyučuje se na houslích *piccicato*; nestojí žádné zvláštní třídy pro brač; v třídách pro klarinet nebere se na basetový roh nižádného ohledu — mělo by se alespoň vyučovati na basový klarinet, kterýž *Adolf Sax* vynalezl; toho ni nejmenšího ohledu neběře se také na nástroje jako jest Saxofon, Ofikleida, basová tuba, Klapkový roh, Saxův roh a podobné. Na vyučování tloukacím nástrojům nepomyslí nikdo, a přece jsou tyto, jmenovitě ale kotly, rovněž tak důležitý jako nyní zanedbány: mimo kotelníka velké opery v Paříži, pana *Poussarda* znám jen asi ještě tři v skutku výtečné kotelníky. A je vám známo, jak mnoho orchestrů v Evropě jsem v posledních devíti nebo desíti letech seznaní měl příležitost. To všecko jsou však mezery, jakéž v každé konservatoři se naleznouti dají. Co ale při tom všem nejvíce jest snad k oželení, jest to: nestává žádné *třídy pro rytmus*, kde by všickni žáci bez výminky, zpěváci, jakož i instrumentalisté, rozmanité těžkosti u rozdělení tempa přemoci se učili. Z této neznalosti rytmu pochází ona nesnesitelná žádost italských a francouzských hudebníků, vždy jen těžkou dobu taktu vytknouti a takto jednotvárné prázdnoty na trůn posaditi; z toho pochází také neschopnost největšího dílu z nich, skladby v synkopickém slohu s patřičnou čistotou provésti, jako na př. v Španělsku užívané rozkošné melodie, kteréž se ve Francii za převrácené mají. Francouzští a italští zpěváci jsou předalece od toho vzdáleni, aby dovedli s rytmem hráti, a nelze-li jim takové příležitosti obejít, vypadne výsledek vždycky velmi bídně. Z toho také pochází jejich nenávisť proti všemu, co není, jak oni se vyjadřují, *dobře spořádané* t. j. velmi často tolik jako *jalové*. Odtud také pocházejí jejich dětinské a směšné náhledy, jakéž o rytmickém spořádání mají a jejich podivení nad každým nápěvem, jehož forma a přízvuk se liší od přízvuku a formy, jak ve Francii a v Itálii nezměnitelně přijaty jsou. A z toho konečně také pochází ona choulostivost výkonných hudebníků

vůbec, kteří zvyklí jsou, aby vždy již dříve naznačeným a předvídaným rozdělením tempa a znaménkami byli drženi a vedeni asi jako děti, které ještě nemohou jinak choditi, než když o pevnou podporu se mohou zadržeti. *Beethovenovy* symfonie vytrhly velkou část našich Pařížských hudebníků násilně z těchto pošetilých návyků a získaly jim z části také zblíbení na těch pikantních a původních rytmech. Co se ale týče zpěváků, nestalo se až posud ještě ničeho, co by je z krásného jejich spánku probudilo, co by jim jejich krev rychleji skrze žíly hnalo, co by je na spozorování, na užívání a živost pohybů navyklo. Jejich ospalá lenost tedy pořádě ještě trvá a mají-li od ní býti vysvobozeni, musejí se po dlouhý čas do zvláštní obsluhy dáti. Obzvláště tedy pro ně měla by se zvláštní třída pro rytmus zařídit, ačkoliv by také velký počet instrumentalistů z ní užitku dobývati mohl. Totéž platí, ačkoliv v menším poměru, také o německých zpěvácích a hudebnících.

Konečně musí také konservatoř, která na úplnost se táhnouti a podání nejzajímavějších objevů, nejznamenitějších děl z minulosti, a vzbouření v umění zachovati chce, stolicí učitelskou zařídit pro dějepis hudby, aby se takto k rozumnému poznání všech výtvorů našich předkův dospělo. Ne však ale výhradně oustním přednesem nebo písemným rozkládáním, alebrž věrným a bedlivým provozováním nejlepších děl jichž památka se v platnosti zachovávati má. Pak by se více našli chovanci, kteří, v ostatním zdatní, ohledem ale na znalost nejskvělejších výtvorů velkých, často i ještě žijících mistrů, nevědomi jako Hottentoti jsou. Takovým způsobem vytríboval by se již z počátků vkus hudebníků, jejich představy staly by se lepšími, většími, významnějšími, než posud jsou a čítali bysme u provozování hudby méně řemeslníků ale více umělců. — Stává ještě jiné vady při všech nynějších konservatořích, která se ode dne ke dni vždy více a více pocituje: míním totiž nedostatek zvláštní *třídy pro instrumentaci*. V posledních letech dosáhl tento obor skladebního umění znamenitého vyvinutí; připoutal krásnými svými výsledky pozornost kritiky a obecnstva na sebe; posloužil také právě tak často jistému druhu skladatelů k tomu, aby mohli zakrýti svou chudobu představ a sílu, nadšenost vytvářeti; stal se i v rukou zdatných skladatelů zámyslem nesčíslných nadužití, hnusných přehánění, směšného nesmyslu — čím více tedy ještě v rukou jejich nášlapníků a potakovačů. Ale právě tato přehánění jsou důkazem nejlepším o významnosti instrumentace. Bohužel musí se užívání jí v celku nazvati slepým a buďto je to pak dílo náhody nebo nejbídnější obratnosti. Neboť ačkoliv naši nynější hudebníci mnohem větší část nástrojů užívají než jejich předkové, zná přece nej-

větší díl z nich tak málo význam, podstatu a způsob zacházení s každým jednotlivým údem toho instrumentálního rodu, jako rozmanité sympatické svazky, které jej mezi sebou spojují. Ano i prvotní počátek této vědy, *objem* nástrojů je na slovo vzatým skladatelům často zcela neznámý. Tak na př. vím ze zkušenosti, že jeden z nich neznal objem flétny; o plechových nástrojích, jmenovitě ale o posaunách, mají jen velmi nejasné náhledy; pročež nalezneme také skoro ve všech novějších i starších partiturách, že se skladatelé velmi rozumně zdržovali častého užívání toho druhu nástrojů; skladatelé zůstanou vždycky pěkně v prostřední poloze, obávající se, že by meze, jim ne docela známé, třebaš překročiti mohli, poněvadž nemají ani pomyslení o prospěchu, jakového užíváním hlubokých nebo nízkých tónů na oněch nástrojích dosáhnouti lze. Instrumentace přichází mi za našich dnů jako nějaká cizá řeč, která do módy přišla; mnozí lidé vychloubají se jí, aniž by se jí byli učili a mluví jí tedy barbarským způsobem.

Taková třída v konservatořích byla by také budoucím ředitelům orchestrů velmi prospěšná. Ředitel hudby, neznající důkladně všech pomůcek při instrumentaci, nemá také veliké hudební znamenitosti; musí objem, ústrojnost, dobré a špatné vlastnosti všech nástrojů, když ne lépe, aspoň předce tak znáti jako pod ním stojící hudebníci. Jinak směl by jim jen skromná připomenutí dáti, jednalo-li by se to tu jmenovitě o nějaké neobyčejné sestavení o smělou a těžkou passáží. Zvolá-li tu lenost nebo neschopnost: „To nejde! takového tónu nestává! to se nedá hráti,“ pak bude moci náš muž odpověděti: „Jste na omylu; udělejte to tak nebo tak, pak překonáte lehce tu těžkost,“ někdy zase podle potřeby jim řekne: „Arcif jest to nesnadné; zaměstnáte-li se ale několik dní tím a pak vám to přece ještě nepůjde, tu bych musil se domnívati, že důkladně svůj nástroj neznáte a musil bych se ohlédnouti po schopnějším umělci.“ Častěji arcif naskytne se opáčný pád, kde skladatel, poněvadž mu schází zvláštní znalost také nejdůkladnější umělce provedením nemožných věcí trýzní. Tu může obezřelý představený orchestru k straně hudebníků a proti straně skladatelově se dáti.

Ostatně nebylo by to také zbytečné, aby se v konservatořích vedení instrumentálních a zpěvácích hmot vyučovalo, jmenovitě pro skladatele aby při vhodné příležitosti v stavu byli svá díla také patričně provozovati. Neboť mnozí to neumějí. Těžká úloha vůdčího orchestru (neboť lehkou úlohou jest, provozovati známá a v scenu již uvedená díla) pozůstává v tom, neznámé ještě dílo orchestru předvésti, myšlénku skladatelovu do pravého postavení světla, hudebníky k pravidelnému hraní, k společné hře, k výrazu přidržovati a po překonání

všech hmotných těžkostí pro dílo to je oživovati, rozhorliti a nadchnouti. Arcif že k tomu patří vlastnosti, které se nedají vysvětliti: cit, takt, ryzost v poznání a v pocitu, nadšenost, mimo to však také zběhlost, která tak lehce nedá se osvojit. Tak jmenovitě čtení z partitur. Kdo při dirigování jenom výtahu nebo houslového hlasu používá — jak to na mnohých místech, jmenovitě ve Francouzsku ve zvyku bývá — musí si to také nechat líbiti, když mu pak některý od něho pohaněný hudebník odpoví: „To vy ani nemůžete vědět, vždyť nemáte můj hlas.“ A to je ještě nejmenší újma, která se nahodí při tomto nuzném zřízení. —

(Dokončení.)

Sebastian Bach a jeho syn.

Novela.

(Pokračování.)

Celá společnost oddělila se nejen dnes, ale vždy na dvě strany, jichž tichý, zevně méně zřejmý boj mezi sebou v dnešní besedě představajícím soubojem mezi Bachem a Marchandem, nejpatrněji se objevil. K první straně, arcif menšího počtu, hlásilo se staré důstojenstvo se starou svou věrou, svou prostotou a vážností, hledíc závrtný skranec na své hlavě udržeti. Ono jediné ujímalo se ještě chrámu, starovážných obřadů, kostelního slohu v hudbě a národní zachovalosti mravů svých praotců. U jeho práporu stála královna, její milostnice, stará nejvyšší hofmistrová hraběnka z Kolovratů, general z Klentzů, Fürstenberg, hraběnka z Königsmarků a ještě malý počet starších dvořanek a šlechticů, kteří mravy svých praotců při nejmenším alespoň pohodlnější nalezali. Byla to zkrátka církevní strana. — Ji naproti stálo vítězoslavně sobectví ve francouzském rouše, vítězoslavně ve vědách, vítězoslavně v obyčeji, dvojitě vítězoslavně, protože nové, od většiny podporováno bylo. K tomuto táboru počítali se mimo kurfirstu samého ministr a polní maršal hrabě z Flemingů a jeho přítelkyně a žákyně hraběnka z Denhofů, podplukovník z Spieglů, dvorní maršal z Haugwitzů a ještě mnoho jiných dvořanů a dvořanek, kteří tímto si přízeň kurfirstovu získati domnívali, jakož i celá mladší polská šlechta, která vždy k všemu francouzskému nakloněna byla. Zeela neteční při tom byli kurprinc, jehož nejmilejším zaměstnáním honba byla a vrchní komoří z Vitz-

thumů, jenž vůbec při všech záležitostech, ku každému obřadu ochotným se prokázal a každého člověka přítelem byl. Panoš Sutkovský, zehudlý potomek polské knížecí rodiny, jenž o princovu milost, a z Brühlů, jenž o královu přízeň se pokoušel, chovali se velmi tajivě, jakož i vůbec jen figuranti při tom boji byli.

Souboj Marchanda s Bachem, z nichž poslední jemně se usmívaje, na klavír podepřen vedle Volumiera stál a na ta skupení se díval, byl takřka pobočným kusem k bojům mezi stranami u dvoru, a Volumierův osud závisel od dnešního výsledku. Tedy nemluvalo se v celé společnosti dnes o ničem jiném, než o představajícím příběhu. Marchand právě byl vstoupil v dvorním obleku do vedlejší síně a promluviv s pánem z Flemingů několik slov, navracoval se opět do maršálkovy oblekárny, aby se nemusil, jak se vyjádřil, se svým soupeřem před časem samalgamovati. Když král s královnou ruku v ruce do sálu vstoupili, blahosklonně se usmívaje, jemu následoval kurprinc v prostém vojenském kabátu veda starou hraběnku Kolovratovou, vážnou a přece ještě krásnou to paní, a za nimi šli panoši Sulkovský a Brühl. Také komorníka Hennicke nesmíme přehlédnouti, jenž řadu skončil. — Maršálek Fleming a Vitzthum spěchali, aby vysoká panstva přijali.

„Nuže, milý Flemingu, Vy nám chcete dnes neobyčejný požitek způsobiti; chceme také býti přítomni boji obou mistrů, boji mezi francouzskou a německou hudbou. Věru nevím ani, kterak se Vám za to zavděčiti mám.“

„Toliko Vaší nejvyšší další milostivostí, královská milosti,“ odpověděl slastiplný Fleming.

„Také naše milá hraběnka Denhofová má velkého podílu na uspořádání dnešní slavnosti; pravilo se mi,“ a z očí králových vyjiskřil se mnoho pravící mlunní blesk na hraběnku, která se s úsměvem poklonila.

Promluviv ještě několik slov s některými z přítomných osob pokročil pak král s královnou k místům královské rodiny, kam je Fleming a Haugwitz doprovodili.

„Jsou už oba hudební mistři pohromadě?“ tázal se August Fleminga.

„Ano, Vaše Milosti, a očekávají jen nejvyšší rozkaz.“

„Představte mi Bacha z Výmaru.“

(Pokračování.)

Feuilleton.

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Náš roztomilý host, slečna Trebelli-ová vystoupila v celku šestkrát a osvědčila v každé i v té nejmenší úloze výtečné své vlohy dramatické, a ještě výtečnější školu. Její ušlechtilý a sympatécký tón vzbudí dojemné city, které se ani popsat ani vysloviti nedají; její vyrovnanost hlasu, bezúhonné vyvedení všerozličných koloratur, z krásně utvořených úst se prýstících, znamenitý trilek, umělecké zacházení s dechem, jsou vlastnosti jenom školy italské, které u nás dosáhnouti k nemožnostem počítati musíme. Slečnino počínání jak ve zpěvu tak i ve hře je tak nenucené, prázdné všeho namáhání a přece v obojím umělecké a slouží zvláště našim zpěvačkám a zpěvákům za vzor. Jak již podotknuto, patří úlohy genialního Rossiniho, který ušlechtilou melodií, skvělou instrumentací, zkrátka uchvacující hudbou sobě nejdříve sympatií dobyl, k těm nejvzornějším a také k nejděčnějším. Tvrdit se dá, že úkol Roziny v zpěvohře „Lazebník Sevilský“ nenajde mnoho podobných reprezentantek, jako je slečna Trebelli-ová, ve zpěvu tak i ve hře vše okouzlující. Dvakrát zpívala slečna Trebelli-ová Rozinu a pokaždé předvedla rozličné vložky, které vesměs opakovány býti musely. Dále zpívala slečna v „Troubadouru“ cikánku (Azucena), v několika zlomkách zpěvohry „Lucretie Borgia“ od Donizettiho a v prvních dvou jednáních zpěvohry „Hugenotti“ od Meyerbeera; v první operě úlohu Orsiniho a v druhé pážete. V druhém jednání Hugenott vložila slečna Rondo se sborem od Meyerbeera, které na všeobecnou žádost opakováno býti muselo. Nepamatujeme se na lepší provedení obou těchto úloh již po dlouhý čas. Povděční jsme slečně za předvedení staré, pro nás mnohého však nové zpěvohry „Tankreda“ od Rossiniho. Opera nemá však pro nynější časy mnoho, ba téměř žádné ceny, jelikož zpěvy, vyjma malou částku, prázdnotu a spěšnou práci projevují. Jediná a vůbec známá první arie Tankreda „di tanti palpitti“ činí čestnou výminku. Jak slečna Trebelli-ová úlohu provedla, o tom nechcem více slov šířiti. V poslední zpěvohře podporována byla slečna naší oblíbenou slečnou Brennerovou, která všechny scény s Tankredem s vláským textem ač namáhavě zpívala. Naposledy a k svému příjmu obrála si sl. Trebelli-ová Tankreda a udržela v každém představení jásavý potlesk přečetného obecenstva na stejném stupni. K všeobecné radosti můžeme již nyní podotknouti, že v brzkém čase slečna Trebelli-ová nás zase svou přítomností poctí, by nám několik podobných a nezapomenutelných zábav připravila.

E.

— Zítra bude se v Novoměstském divadle provozovati „Deborá“ od Mosenthala v překladu J. Kolára, v nížto slečnu Marii Körschnerovu co Deboru a sl. Čermákovu co Hanu spatříme. Doufáme, že obecenstvo české hojně se dostaví.

— „Nemáme samostatného českého divadla, ano nemáme divadla,“ tak zní v Praze a po veškeré vlasti naší bolestně na tisíce hlasů a navzdor tomuto bědování odpočívá v hlubokém spánku „sbor k zřízení národního divadla“ a nedá si poklid ru-

šiti těmito úpěnlivými zvuky. Již po dvakrát vyzván byl týmž sbor k shromáždění, avšak vše nadarmo; nikdy se nedostavil patriční počet členů a z té příčiny nemohlo se o ničem rokovati. Nuže, co započítati? Máme za to, aby se od žurnalistiky české učinily u vysokého c. k. místo-držitelství kroky, aby se sestaviti směl nový výbor k vystavení národního divadla, jemuž by až dosaváde nečinný a netečný sbor všechna věci té se týkající akta odevzdal. Dosavadní stav celé tak důležité záležitosti je nesnesitelný. Neprodlívejme tedy více! Není nejmenší pochybnosti, že sestavením nového výboru pro národní divadlo čilý život nastoupí a že se i hned letos k stavení divadla přistoupiti může. Učinme začátek a zajisté najde se ve vlasti naší na tisíce národovců, kteří, jak mile se stavěti počne, ochotně a hojně přispívati budou. Plán páně Niklasův k vystavení národního divadla je praktický a dobrý, a dá se některými malými změnami ještě zdokonalit. Důvěrujeme se v kolegialnost naší žurnalistiky, že návrh náš, pak-li jej za užitečný uzná, všemožně podporovati bude a že konečně k cíli se dostaneme. Svolání mužů pro národní tuto záležitost se zajímajících, sestavení nového výboru, a neprodlené započnutí stavby budiž heslem našim! Vyzýváme při této příležitosti všechny české zpěvácké spolky, aby ku prospěchu národního divadla aspoň 3 zl. neb víc z každé odbývané produkce redakcí Dalibora zasílaly. Mámeť nyní více než 26 zpěv. spolků, z nichžto každý 5 produkcí ročně odbývá. Daloli-by 13 zpěváckých spolků z každé produkce 5 zl. a 13. 3 zl., činilo by to ročně 520 zl. Při více než 5 produkcích a při značnějším přispívání mohou slavné naše zpěv. spolky značnou částku dohromady pro dotčený účel nám odevzdati. Zasláné příspěvky budeme v Daliboru uveřejňovati.

— Spolek českých umělců bude v Praze co nevidět zřízen. V měšťanské besedě byla již k tomu cíli schůzka, v nížto školní rada p. Wenzig za prozatímního předsedu zvolen byl. Stanovy vypracují pánové Dr. Jerábek, Dr. Grégr a Dr. Mezník.

— Příčinlivý ředitel pianního ústavu, pan V. Stára, odbýval se svými chovanci výroční zkoušku v sále na Žofíně. Žáci se vesměs statně drželi a provedli těžké úlohy své neúhonně a zdařile. Z vynikajících žáků jmenujeme sl. Chvallierovu, Heinsohnovu, Krisovu, kterážto výtečně přednáševší fantasií „České perle“ od Ed. Nápravníka mnohokrát volána byla. Z mužských vynikali p. Karner, Lederer, Čížek a mnozí jiní. Zevrubnější úsudek o zkouškách žáků pianních ústavů podáme příště; zde toliko podotkneme, že výsledek této celoroční zkoušky byl skvělý.

— Pan Stamberg, jenž loňského roku do Rusi za kapelníka se dostal, zemřel tam před nedávnem. P. Stamberg byl výtečný houslista a zařídil v Praze salonní orchestr, jenž až posud jeho jméno vede. Bylo by nám milé, kdyby nám někdo životopis jeho podal.

— Náš věhlasný Ferd. Laub koncertoval před nedávnem v Baden-Badenu a ve Wisbadenu s nejskvělejším výsledkem.

— Naši rodáci, pan Ryba, varhaník v Moskvě a p. Knaur ve Varšavě přibyli tyto dni do Prahy.

— Ředitel pianního ústavu pan Bed. Šimák, jenž též co skladatel chvalného jmena požívá, odbývá dnes dne 20. v 4 $\frac{1}{2}$ hod. odpoledne a zítra o 3 hod. společně se svými chovanci výroční zkoušku, při nížto následující skladby od českých skladatelů uslyšíme: „České perle,“ koncertní fantasii od Ed. Nápravníka, nový valčík (ze Šálkova album) a Hifmarovu koncertně uspořádanou polku, obě od B. Šimáka, Rybárku, kus pro piano od Charlesa Wehle, idyllu od Förstra, polones od Hampla, impromptu od Fr. Kavána, fantasii „Andulko“ od Fr. Pivody, Zpomínku na smuteční pochod Chopinův od Schulhoffa a ouverturu pro 16 ruk od Leop. Zvonáře. Mimo to budou provedeny skladby od Mendelssohna, Schumanna, Volkmana, Reinecka atd.

— V Breznici a v Rovensku (blíž Turnova) zřizují se zpěvácké spolky; kéž by jiná městečka česká je následovala!

— Pan Ed. Nápravník obdržel za dedikaci své velezdařilé fantasie „České perle“ od J. Osvícenosti pana hraběte Jana z Harrachů skvostnou náprsní jehlici s drakoh kameny. Mladý tento skladatel odebere se v brzku do Františkových lázní k ruskému knížeti Jusupovu, jenž jej pod příznivými podmínkami (roční plat 600 stříbrných rublů, v našich penězích as 1000 zl. r. čís.) jako kapelníka k svému orchestru v Petrohradě engažovati chce.

— Besedník. S potěšením dáváme zprávu na mnoze toužebně již čekanou a vždy velmi vítanou, že totiž vyšel ohlašovaný „Besedník,“ sestavený od Josefa Baráka, Heřm. Přerhafa a Jos. R. Vilímka. Jest to zajisté bohatý materiál, který v Besedníku zahrnutý spatřujeme a předce jest jen doplněním Ruběše, jelikož spisy Ruběšovy nedávno o sobě vyšlé, samy by knihu nesmírně rozšířily a z té příčiny z „Besedníka“ vynechány jsou, jelikož si je každý zvláště koupit může. Obzvláště ale zastoupen a tentokrát skoro poprvé je tak rozsáhle spracován obor, v Tylových „Besedách“ poněkud pěstovaný, obor to besedního čtení a drobných šprýmů veršovaných. Bohatý obsah sám rozpadá v deklamace vážné, jichž je dvačtyřicet, dále besední čtení a šprýmy, jichž se tu nachází devatenáct, a pak deklamace žertovné delší i kratší, až i jen rýmované několikorádkové vtipy, jež může volaný deklamator dodatkem obecenstvu přednésti. Tento čtvrtý obor nejrozmantěji je zastoupen; obsahuje 73 rozmanité deklamace a žerty. Z deklamací a besedních čtení nacházíme v Besedníku mnoho nejnovějších a velezdařilých, na př. „Zakletý princ“ od V. Crhy, „Vysloužilce“ od Přerhafa a „Fraitr Kalina“ od V. Hála a od mnohých jiných. Již z pouhých cifer těchto vysvitá, jak bohatá zásoba se každému podává a hned z prvního přečtení přesvědčí se každý, že se nejen bohatou ale i výbornou pokladnicí deklamací atd. opatřil, kdo si „Besedník“ koupil. Sama kniha je velmi úpravná a pomníme-li na obsah i užitečnost její právě v této vhodné době, je v skutku velmi levná; stojí 1 zl. r. č.

— Hudební literatura. Tyto dni obdrželi jsme z Erfurtu dvě theoretická hudební díla, která nákladem p. H. V. Körnera v Erfurtu a v Lipsku vyšla. Jmenují

se: „Die Erhaltung und Stimmung der Orgel von A. G. Ritter“ a „Handbuch für den Unterricht in der Harmonielehre auf Seminarien und Preparandenschulen, bearbeitet von A. G. Ritter. První dílo, obsahující 38 stran a 4 výkresy, bude každému varhaníku dobrým návodem, jak varhany v správném stavu udržeti a je laditi má. Spišovatel podává nejprvé stručné popsání varhan, přejde pak na varhaníka, jak k varhanám dohlížeti, a jim nápomáhati má. Na to následují pokyny, jak se varhany napravit dají, je-li celý rejstřík, neb část rejstříku aneb jednotlivá píšťala rozladěna; dále udány jsou prostředky, jak se vady v měchách a průlivech odstraniti dají. Celé dílo je velmi dobré, a každému varhaníku přístupné. Cena je 8 st. grošů. Druhé dílo v tomž skladě vydané „Handbuch für den Unterricht in der Harmonielehre od Rittera, počíná se začátky hudby: jak se tóny jmenují, která jsou znamení tónů, dále vysvětluje spisovatel škály, intervally, staré a nové tóniny, přejde pak na akkordy, generalbass, trojzvuk, septimový akkord, lámané akkordy, vedení hlasů a končí s modulacemi. Dílo to obsahuje velmi mnoho praktických příkladů s notami, je pochopitelné a v směru novějších theoretiků psáno. Jelikož dílo takové ještě v češtině nemáme, poručujeme toto všem, kteří se harmonií a varhanami zanášejí. Poslední dílo stojí 20 stříbrných grošů. — Chvalně známý skladatel pan Jos. Vorel vydal před nedávnem čtyry české sbory (v hlasích) pro mužské hlasy a sice: „Náš zpěv“ — „Vojenská“ — „Damice“ — „Píseň mladého Slovana,“ jejichžto čistý výnos určen na Hankovo nadací. Stojí 40 kr. Poručujeme co nejvřeleji zpěváckým spolkům sbory tyto, o nichžto v příštím čísle zevrubnější úsudek podáme.

Z Kolče. (Slavnost a beseda.) Dne 7. t. m. konala se zde slavnost, která pro naši obec velmi důležitá byla, a jež se i velmi zřídka přihodí: stařícký a velevážený pan učitel odbýval své 50leté jubileum, kdež při té příležitosti za své zásluhy odměněn jest JM. císaře pána stříbrným křížem s korunou. Odpoledne o 5 hodinách byla odbývána beseda, která s velmi krásným proslovem od Gruncela otevřena byla. Musíme především udělat velmi chvalnou zmínku o Slánském zpěváckém spolku, kterýžto se ve všech sborech, zvláště při „Cikánech“ vyznamenal, a podáváme mu o jeho sbormistru p. Procházkovi nejvřelejší díky za jeho přičinlivost a laskavé spoluúčinkování. Co se orchestrálních věcí dotýče, byly provozovány ouvertury: „Don Juan,“ „Figaro“ od Mozarta, a ouvertura na národní písně od Škroupa. Byly jsme věru překvapeni zdařilým provedením dvou prvních ouvertur. Dále se provozovaly na housle dva koncerty, kteréžto od p. Antonína Lužka, syna našeho jubilanta, velmi slušně provedeny byly. Také p. Novák si dobyt hojného potlesku provozováním fantasie pro piano od Schulhoffa na národní písně. Deklamatorní věci, jakož: „Tři doby země české“ přednesené od pana Jandy, „Ženská rada“ přednesena sl. A. Terflerovou, „Jakou bych rád“, předneseno p. Terflerem; „Zpěv Čechů“ přednesen p. Durasem, byly velmi zdařilé v deklamování a obecenstvo je obdařilo hlučným potleskem. Také musíme své nejvřelejší díky vyslovit uspořadatelům p. podučitelům Gruncelovi, kterýžto celé vedení besedy na se vzal. Konečně dlužno též našim milým osadníkům zdejšími a z ji-

ných obcí naše nejvřelejší díky vzdáti a s nimi zvolati: Sláva našemu staříckému p. učiteli, sláva našemu, této besedě přítomnému pp. rytíři Bohuši! Karel Šebor.

Z Tábora, 9. července. 1861. Po delší přestávce byli jsme konečně dne 7. července t. r. od zpěváckého spolku našeho produkcí a sice pátou v r. 1861 potěšeni. Již programy, na místě pozvání roznášené, potěšily nás na první pohled barvami svými, byly totiž bílé, červené a modré, ukazující, jaký duch ve zpěvu i hudbě ze spolku našeho vane. Tím více nám ale vítán byl program, jehož číslo první byl sbor od Procházky, spolku našemu věnovaný. Čís. 2. „Vlastenecká“ od Fr. Pivody (solo mužské s průvodem piana). 3. Cavatina ze zpěvohry „Atilla“ od Verdiho (sexteto). 4. Cavatina ze zpěvohry „Hermione“ od Rossiniho (solo ženské s průvodem piana). 5. „Kalina“ od Em. Vašáka (sbor). 6. Variace na flétnu ze zpěvohry „Čarovný závoj“ od Jana Vančury (sextetto). 7. Kavatina ze zpěvohry „Čarostřelec“ od C. M. Vebra, (solo ženské s průvodem piana). 8. „Bratři rozveselme se,“ od Fr. Pivody (sbor). — Začátek byl určitě na 8. hodinu večer ustanoven. Však ale ředitelstvo spolku ráčilo zapomenout, že to v Táboře „nóbl“ přijít nekam, ať to kamkoliv, alespoň o hodinu později; aui tak zajímavé čís. 1. programu neváhalo zdejší obecnstvo, ono muselo přijít o $\frac{1}{2}$ hodiny ba i o hodinu později, tak že se skutečně teprv o 9. hodině večer s produkcí započalo. První číslo „Procházekův sbor“ nám již dílem dle pověsti naznačen byl co práce dobrá i naslouchali jsme provedení jeho uchem přísnějším, nebyli jsme ale sklamáni, neb vyniká sbor tento skutečně duchem národním a komposice hudební textu výtečně přiměřena jest. Jmenovitě byly místa: „ze spod dirku do srdečka udělej,“ pak kvartetto solo: „ležím-li ti atd.“ až k refrainu, kde sbor zase začal od spolku našeho velmi mistrně provedena, neb i ono místo jakousi lehkostí, toto pak jemným citem žertovným předneseno bylo. Hlučné chvály dostalo se přednesu sboru tohoto. Sbor „Kalina“ zůstavil obecnstvo chladným*), až zase sbor „Bratři rozveselme se“ rozjaření způsobil. Vlasteneckou (basso I.) přednášel p. Toupalík dobře, byli jsme ale toho mínění, že přednášena bude od p. Altmanna, který již jedenkrát krásným plným hlasem i uměleckým přednesem veškeré obecnstvo přemile potěšil. Sextetta obě vedením sbormistra spolku p. Enderle velmi čistě a ku všeobecné pochvalě přednešena byla, při nichž se p. Enderle (na housle I.) a p. Pánek (na flétnu) vyznamenali. Obě sola ženská přednášela v překladu českém mladinká ale nadějeplná slečinka Hofmanová, kteráž tu ponejprv u veřejnost vystoupila a podivení způsobila, jak se může tak silný a spolu i zvučný orgán z tak outlého tlka vyvinouti; taktéž ale osvědčila, že nejen dobrou vůli ale i schopného mistra měla, který tak pěkné úlohy tak dobře vycvičiti znal. Jak slyšíme, bude prý slečinka Hofmanová na konservatorium v Praze přijata; přejeme si toho tím více, an by se z ní jistě síla pro zpěvohru českou svým časem získati dala. Pan Rastrelli známou již mistrností doprovázel sola na

*) Nebyl snad výborně nastudován?

Red.

pianě, a konečně nám zahrála slečna Marie Raušrová několik variací na piano, začez se jí též potlesku dostalo. Na žádost obecnstva všestrannou byl také „Slovan“ od Vašáka přednešen, načež produkce skončena byla. Tanečtí hosté zařídili sobě na to v krátkosti zábavu taneční. X

Z Brna, 9. července jsme měli letní besedu v hezkém novém sále u Marovského na Malé nové ulici. Byl to vlastně triumf, kterýž slavili naši výteční zpěváci ředitelstvím proslulého mistra v. p. Pavla Křížkovského. Slyšeli jsme po pořádku 8 sborův: „Cikáni“ od Vogla, „Těžké orání“ od Vašáka, „Šumí Labe“ od Zvonáře, „Šablenka“ mazurka, „Nosim zdravu mišicu“ horvátský sbor, „Stassa čarodějnice“ od V. Horáka, „Tichá noc“ od Nováčka, „Quadrilla“ od Hellera. Čtyry sbory jsme znali z předešlých besed, z nových se nám nejvíce líbily: „Těžké orání,“ „Tichá noc,“ jež se za dílo mistrovské považovati může. Provedení, jak již řečeno, bylo naskrz dokonalé, a potvrdilo znovu náš úsudek, že není daleko a široko nad zpěváky naše ze spolku ještě nepotvrzeného. Nadšení bylo všeobecné, tleskáni a vyvolávání nekonečné. V. p. Křížkovský byl vícekrát vyvolán, a když po besedě odcházel, doprovázelo jej hřmotné, nekonečné Sláva! Sláva! Po zpěvu hrála hudba c. k. pluku cesarevičova, a došla veliké pochvaly u valného obecnstva, jenž až do půlnoci v nejlepšíh rozmaru zůstalo pohromadě. Že jsme si také zazpívali „Hej Slované“ a „Kde domov můj?“ pak že jsme připíjeli na zdraví našich miláčkův, to se samo sebou rozumí, jaká by to byla také beseda bez toho. — Velice nás těšilo, že se sešlo mnoho hostův z venkova, a že jsme na pavlači spatřili zástupce jádra našeho lidu, járku stavu rolnického,

Z Herkulesových lázní blíž Mehadie (v Banátě). Dne 18. června nás navštívila cestující hudební společnost p. Ilia Petkoviče, sestávající z 12. mužů nejvíce vojenských vyslouženců a samých rodáků z knížetství Srbského. Jejich čistý stejnokroj, šitý dle vzoru srbského vojska — se slovansko-národnimi barvami jim velmi dobře slušel — a snad každému Slovanu, jak bylo pozorovat, se líbil. Při jejich třech produkcích na náměstí lázeňském jsme toliko samé malé a taneční kusy slyšeli. Obecnstvu se z nich nejvíce líbily srbské a romanské věci — za kteréž dobrou peněžitou odměnu od lázeňských hostů sobě dobyli. Dne 20. června se odebrali odtud do Valašska. Jiný malý orchestr 13. mužů p. Weisse z Pešti hraje zde každodenně dvakrát na lázeňském náměstí a pokaždé hledí na to, by všem rozličným národnostem alespoň hudbou dobře vyhověl. Zůstane zde celé léto, a jest dosti oblíben. Vl. B.*

*) Pište častěji.

Red.

Listárna.

Panu V. Vol ve Skal. Pošlete mi ještě jednou Vaši skladbu v opisu; an v první něco nezřetelného se nachází.